

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Дудченка Євгенія Сергійовича на тему: «Морфофункціональні особливості репаративного остеогенеза за умов хронічної гіперглікемії (анатомо-експериментальне дослідження)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 – «Медицина»

1. Актуальність теми дисертації. Одним із ускладнень цукрового діабету є втрата кісткової маси і, як наслідок, збільшення ризику переломів кісток. Одночасно дефіцит інсуліну, резистентність клітин до інсуліну і гіперглікемія призводять до зниження регенеративного потенціалу кісткової тканини, зменшення кровопостачання, осифікації, механічних властивостей кісткової тканини регенерату. Таким чином, підвищений ризик виникнення переломів кісток і порушення їх консолідації диктує необхідність розробок методів оптимізації репаративного остеогенезу в умовах наведеної ендокринної патології. Автор виявив у науковій літературі наведену проблему і присвятив свої дослідження встановленню можливості збагаченої тромбоцитами плазми крові корегувати морфологічні зміни загоєння експериментального дефекту діяфізу довгої кістки скелета, які спричинені токсичним впливом стрептозоцину на β -клітини острівців Лангерганса підшлункової залози і хронічною гіперглікемією.

2. Зв'язок роботи з державними чи галузевими науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Сумського державного університету і є складовою частиною науково-дослідної теми кафедри морфології і кафедри фізіології і патофізіології з курсом медичної біології Сумського державного університету з держбюджетним фінансуванням «Молекулярно-генетичні та морфологічні особливості регенерації тканин нижньої кінцівки за умов хронічної гіперглікемії» (№ державної реєстрації 0117U003926).

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, які сформульовані у представленій дисертації, отримані внаслідок дослідження автором морфологічної характеристики загоєння експериментального дефекту діяфізу великогомілкової кістки білих лабораторних шурів в умовах гіперглікемії і встановленню можливості їх корегувати збагаченою тромбоцитами плазмою крові. Гіперглікемія була змодельована шляхом споживання тваринами

протягом двох тижнів 10 % водного розчину фруктози і одноразового введення в організм речовин з протилежно направленою дією: стрептозоцину (проявляє токсичність до β -клітини острівців Лангерганса підшлункової залози) і вітаміну РР (запобігає пошкодженню підшлункової залози). На 60-ту добу після моделювання гіперглікемії у щурів з хвостової вени брали кров для приготування збагаченої тромбоцитами плазми, яку вводили в нанесений в той же день експериментальний дефект великогомілкової кістки. Для вирішення поставлених завдань автором використано комплекс морфологічних методів дослідження: світлова і растрова електронна мікроскопія, морфометрія, хіміко-аналітичний аналіз вмісту макро (кальцій, калій, натрій, магній)- та мікроелементів (залізо, цинк, мідь) в травмованих кістках, біохімічного аналізу крові щурів з визначенням глюкози, інсуліну, С-пептиду і глікозильованого гемоглобіну. Серед статистичних методів був використаний розрахунок середнього арифметичного і його похибки, критерію Колмогорова-Смірнова, критерію Лівіня, а також однофакторний дисперсійний аналіз і апостеріорний тест Бонферроні. Дисертація складається з анотації, вступу, огляду літератури, матеріалу та методів роботи, розділу власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків, бібліографічного списку використаної літератури. Дисертація ілюстрована 13 таблицями, 42 фотознімками (електронограми, фотознімки гістологічних препаратів) і 22 графіками.

У вступі дисертант обґрунтовує актуальність обраної теми, її зв'язок з науковими темами кафедри та університету, аргументовано визначає мету і задачі дослідження, наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, приводить матеріали публікацій та апробацій наукових положень дисертацій.

В розділі «Огляд літератури» автор приводить відомості про сучасні погляди на репаративний остеогенез, вплив хронічної гіперглікемії на морфологічні особливості репаративного остеогенезу і корекцію репаративного остеогенезу плазмою збагаченою тромбоцитами.

В розділі «Матеріал і методи дослідження», який займає 8 сторінок, дана схема та дизайн експерименту, описані тварини, що були використані в експерименті, та методи дослідження. Кількість об'єктів та їх розподіл на групи є достатньою. В роботі були використані сучасні комплексні методи морфологічних досліджень. Достовірність одержаних автором результатів не викликає сумнівів, що підтверджується застосуванням статистичного методу (t-критерію Стюдента, ймовірність помилки обрана на рівні $p < 0,05$). (критерію Колмогорова-Смірнова, критерію Лівіня, значущість

відмінностей між порівнюваними показниками оцінювали за допомогою t-критерія Стьюдента, однофакторного дисперсійного аналізу і апостеріорного тесту Бонферроні).

У третьому розділі «Результати власних досліджень» представлені результати впливу змодельованої хронічної гіперглікемії і збагаченої тромбоцитами плазми крові на динаміку регенераторного процесу експериментального дефекту діяфізу великогомілкової кістки щурів.

В розділі «Аналіз та узагальнення результатів власних досліджень» автор проводить аналіз отриманих результатів, порівнюючи їх з даними літератури, та оговорює їх.

Робота закінчується 7 висновками, які витікають із завдань. Вступна частина висновків містить формування розв'язання наукового завдання. Список використаних джерел містить 228 найменувань (42 – кирилицею, 186 – латиницею).

4. Наукова новизна результатів дослідження.

Презентована робота визначається отриманням нових фактів, які дозволили з'ясувати, що імплантована у порожнину дефекту діяфізу великогомілкової кістки збагачена тромбоцитами плазма сприяє пришвидшенню елімінації кісткового та запального детриту, реорганізації тканинспецифічних структур регенерату і запобігає утворенню хрящової тканини в умовах хронічної гіперглікемії. Встановлено ефективність дає підставу пропонувати використовувати збагачену тромбоцитами плазму для покращення остеорепації у осіб із хронічною гіперглікемією.

5. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача.

За матеріалами дисертації опубліковано 4 наукових статей, із них 3 статті в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б», 1 стаття у закордонному науковому виданні, який реферується наукометричною базою Scopus, Web of Science і віднесеного до другого квартилу (Q 2) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank. Крім того, за темою дисертаційної роботи автор має 2 патенти на корисну модель України. Опубліковані роботи цілком віддзеркалюють зміст дисертації та відповідають її висновкам. Структура всіх статей, опублікованих за темою дисертації, містить вступ, аналіз останніх публікацій за темою дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів і висновки за даного дослідження. Таким чином, сукупність усіх публікацій дисертаційної роботи відповідає вимогам Наказу МОН «Про опублікування

результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 р. № 1220.

6. Апробація одержаних результатів.

Результати роботи доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях морфологів України та в країні, яка входить до Європейського Союзу. В матеріалах з'їздів і конференцій опубліковано 6 тез (з них 1 теза у закордонному виданні XXVI International Symposium on Morphological Sciences, Prague).

7. Практичне значення отриманих результатів.

Об'єктивні дані дозволили встановити морфологічні зміни динаміки регенераторного процесу експериментального дефекту діафізу довгої кістки скелета в умовах хронічної гіперглікемії і можливість їх корегувати збагаченою тромбоцитами плазмою крові.

Результати дослідження є цікавими як для морфологів, що вивчають плив резистентності клітин до інсуліну і гіперглікемії на репаративний остеогенез так і для травматологів. Насамперед це пов'язано з тим, що отримані результати дозволяють бути морфологічною основою для прогнозування впливу гіперглікемії і збагаченої тромбоцитами плазми крові на динаміку загоєння дефекту довгої кістки скелета.

Одержані результати дослідження впроваджено у навчальний та науковий процес морфологічних кафедр: кафедри анатомії людини імені М.Г. Туркевича Буковинського державного медичного університету; кафедри анатомії, клінічної анатомії та оперативної хірургії Буковинського державного медичного університету; кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; кафедри анатомії, клінічної анатомії та оперативної хірургії ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»; кафедри медико – біологічних дисциплін Національного університету фізичного виховання і спорту України м. Київ; кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького; кафедри анатомії, клінічної анатомії, оперативної хірургії, патоморфології та судової медицини Чорноморського національного університету ім. Петра Могили м. Миколаїв; кафедри нормальної та патологічної клінічної анатомії Одеського національного медичного університету; ; кафедри патологічної анатомії людини з секційним курсом Української медичної стоматологічної академії м. Полтава; кафедри анатомії людини Харківського національного медичного університету.

8. Оцінка мови та стилю дисертації. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Матеріали дисертації викладено українською мовою, послідовно за формально-логічною структурою з дотриманням наукового стилю написання. Матеріали ілюстровані малюнками й діаграмами. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (Акт перевірки роботи на плагіат системою StrikePlagiatism, Sumy State University від 15.03.2021р.). Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно, і не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта.

9. Відповідність фаху. Дисертаційна робота за змістом завдань та методів дослідження, які розв'язують конкретні наукові завдання, отриманими результатами, практичною та теоретичною значимістю відповідає спеціальності 222 «Медицина» галузі знань «Охорона здоров'я».

10. Загальний висновок.

Дисертація Дудченко Євгенія Сергійовича «Морфофункціональні особливості репаративного остеогенеза за умов хронічної гіперглікемії (анатомо-експериментальне дослідження)» виконана в Сумському державному університеті, є закінченою науково-дослідною роботою, яка містить нове вирішення актуальної задачі сучасної морфології. За актуальністю піднятої проблеми, методичними підходами, обсягом, ґрунтовністю аналізу та інтерпретацією отриманих даних, повнотою викладу принципових наукових положень, науково-теоретичним та практичним значенням дисертація відповідає п. 10, 11 вимог до рівня наукової кваліфікації здобувача «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензенти:

Доктор медичних наук, доцент,
доцент кафедри морфології СумДУ

Кореньков О. В.

Кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри патологічної анатомії СумДУ

Линдін М. С.

Підпис *Линдін М. С.*
засвідчую
Линдін М. С. відділу кадрів